

ARAŞTIRMA

KADINLARIN AİLE PLANLAMASINA İLİŞKİN TUTUMLARININ
BELİRLENMESİ*

Serap EJDER APAY** Evşen NAZİK *** FundaÖZDEMİR****
Türkan PASİNLİOĞLU *****

Alınış Tarihi:02.11.2009

Kabul Tarihi:12.01.2009

ÖZET

Tanımlayıcı türde olan bu araştırma, kadınların doğurganlık özellikleri ve aile planlamasına ilişkin tutumlarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 17 Ekim 2007- 18 Ocak 2008 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin jinekoloji polikliniğe başvuran kadınlar oluşturmuştur. Örneklemi ise belirtilen tarihlerde olasılıksız örnek/em yöntemlerinden olan rastlantısal örnekleme yöntemiyle alınan, evli, iletişim kurulabilen ve Türkçe konuşabilen 424 kadın oluşturmuştur. Veriler Soru Formu ve Aile Planlaması Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdelik, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalamasının 31.42+7.95, ortalama toplam gebelik sayısının 2+0.97, ortalama canlı doğum sayısının 2+1.11, ortalama düşük sayısının ise 3.23+1.18 olduğu belirlenmiştir. Kadınların Aile Planlaması Tutum Ölçeği'nin alt boyutlarından "Toplumun Aile Planlamasına İlişkin Tutumu" alt boyutundan 51.88+0.52, "Aile Planlaması Yöntemlerine İlişkin Tutumu" alt boyutundan 36.72+0.29 ve "Doğuma İlişkin Tutumu" alt boyutundan 28.73+0.26 puan aldıkları bulunmuştur. Aile Planlaması Tutum Ölçeği'den alınabilecek en yüksek puan ortalaması 152 iken, bu çalışmada kadınların Aile Planlaması Tutum Ölçeği puan ortalamasının 114.11+0.91 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca dayanarak kadınların aile planlamasına karşı tutumlarının islendik düzeyde olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması, tutum, kadın sağlığı

ABSTRACT

The Determination of the Behaviours About Family Planning of the Women

This study is a descriptive one, and it is carried out with the aim of display the behaviours about family planning and fertility characteristics of the women. The study field consisted of the women applying for an university hospital of Gynecology polyclinic between 17 October 2007 and 18 January 2008. The sampling consisted of 424 women who can speak Turkish and able to communicate and married and chosen by improbable randomized sampling method in mentioned dates. The data were collected by means of Question Form and Family Planning Behaviour Scale. In the evaluation of the dala, percentege, t-test and one-way variance analysis were used. it was found out that mean age of the women participating in the study was 31.42+7.95 and mean total pregnancy number was 2+0.97 and that mean abortion number was 3.23+1.18, and the number of five birth was 2+1.11. It w as found out that the women took 51.88+0.52 points from the sub-dimension of "Behaviour of the Sociely About Family Planning" and 36.72±0.29. It was found that Point from sub-dimension of "the Behavior about Family Planning Methods", and 28.73+0.26 points from sub-dimension of "Behaviour about the Labor". While the highest score average which will be taken from Family Planning Behaviour Scale was 152, it was found out that total score average of participating was 114.11+0.91. Under the light of this result, it can be said that the behaviours of the women about family planning was not desirable level.

Keywords: Family Planning, behaviour, women health

GİRİŞ

Kontrolsüz nüfus artışı önümüzdeki yüzyılın en önemli sorunlarından birisidir. 2000 yılı verilerine göre 68 milyona yaklaşan Türkiye

nüfusunun, 2025 yılında 88 milyona, 2050 yılında da 96.4 milyona ulaşması tahmin edilmektedir

*Bu çalışma 12-16 Mart 2008 tarihinde Erzurum'da Palandöken Kadın-Doğum Kış Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

**Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

***Çukurova Üniversitesi Adana Sağlık Yüksekokulu

****Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Tel: 0535 650 65 00 e-mail: fbulbul@atauni.edu.tr

*****Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

([http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/-Arastirma ve Raporlar/kureseeldemografik.pdf](http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/-Arastirma_ve_Raporlar/kureseeldemografik.pdf) 2009).

Ülkemizde nüfus artış hızı 2000 yılı itibarıyla %1.4 olup gelişmiş ülkelerin ve hatta dünya nüfus artış hızı ortalamasının üstündedir. Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında nüfus artış hızı en yüksek olan ülkelerdendir (http://www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/deliktas2.pdf2009).

Hızlı nüfus artışı olan, yani doğurganlığın fazla olduğu ülkelerde anne ve bebek ölüm hızları yüksek seyretmektedir. Ayrıca hızlı nüfus artışı, beslenme, eğitim, konut durumu ve çevre koşullarını olumsuz yönde etkileyerek sağlık düzeyinin düşmesine yol açmaktadır.

Aile Planlaması (AP) hem istenmeyen gebelikleri, hem de aşırı doğurganlığı önleyerek anne ve çocuk sağlığına olumlu katkıda bulunan, dolayısıyla toplumun sağlık düzeyinin yükselmesinde rol oynayan önemli bir sağlık hizmetidir (Aile Planlamasında Temel Bilgiler 2002).

Türkiye'de 2008 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verilerine göre halen gebelik riski altındaki kadınların %27'si yöntem kullanmamaktadır. Modern yöntem kullananların oranı %46, geleneksel yöntem kullananların oranı ise %27'dir. Bölgelere göre bakıldığında, Doğu Anadolu dışındaki tüm bölgelerde her 10 kadından en az 7'sinin gebeliği önleyici herhangi bir yöntem kullandığı görülmektedir. Modern yöntem kullanma oranı batıda %48.2 iken, Doğu Anadolu'da bu oran %37.9'dur (http://www.hips.hacettepe.edu.tr/-tnsa2008/data/TNSA-2008_On_Rapor-tr.pdf2009).

Bu verilere bakılarak ülkemizde AP hizmetlerinin sunumunda ve kullanımında sıkıntılar olduğu söylenebilir. Bu sorunların giderilmesinde önemli rol oynayan AP hizmetleri, gebeliğin önlenmesi hizmetlerinin sunumu ve kullanımı kapsamında, bireyin evrensel insan haklarından sağlık hakkıdır. Ayrıca nüfus planlaması boyutuyla ekonomik ve sosyal kalkınmaya olumlu katkı yapan akılcı bir yatırımdır (<http://www.aile.gov.tr/aileist.html> 2009).

TNSA-2008 verilerine göre; Türkiye'de en yüksek doğurganlık hızı, kadın başına 3.26 çocuk ile Doğu Anadolu Bölgesi'ndedir. Gebelik oranının yüksek olduğu Doğu Anadolu

bölgesinde genel sağlık göstergelerinin istenilen düzeye ulaşabilmesi için anne ve çocuk sağlığı düzeylerini yükseltmek, bunun için de aşırı doğurganlığın olumsuz etkilerini azaltmak gerekmektedir. Diğer taraftan nüfus artışını ekonomik gelişmeyi engellemeyecek düzeyde tutabilmek ülkemiz hedefleri arasında yer almaktadır (http://www.hips.hacettepe.edu.tr/-tnsa2008/data/TNSA-2008_On_Rapor-tr.pdf2009).

Bütün bunların ışığı altında AP hizmetlerine ağırlık ve öncelik verilmesi önem taşımaktadır. Etkili AP hizmetlerinin sunumu için, AP yöntemlerinin ve kullanımını etkileyen faktörlerin bilinmesi, AP'ye karşı olan tutumun belirlenmesi gerekmektedir.

AP'ye karşı tutumu etkileyen en önemli faktörlerden birisi bu konuda toplumda var olan yanlış inanışlardır. Ülkemizde yapılan çalışmalar, AP yöntemlerine dair hala pek çok yanlış inanışın olduğunu göstermektedir (Erol ve ark. 2003, Göz ve ark. 2005, Özdemir ve ark. 2002, Şahin ve ark. 2002). Bu nedenle hemşireler etkili bir AP hizmeti sunabilmek için bireylerin AP'ye karşı tutumlarını belirlemeli, eksik bilgilerini tamamlamalı, yanlış bilgileri de düzeltmelidir.

Erzurum'da bireylerin AP'ye karşı tutumlarını ölçen ölçek temelli bir çalışına yoktur. Bu nedenle, kadınların çeşitli doğurganlık özellikleri ve aile planlamasına ilişkin tutumlarını ortaya koymak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı nitelikte olup bir Üniversite Hastanesinin Jinekoloji Polikliniğinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 17 Ekim 2007 – 18 Ocak 2008 tarihleri arasında jinekoloji polikliniğe başvuran kadınlar oluşturmuştur. Örneklemini ise belirtilen tarihlerde olasılıksız örneklem yöntemlerinden olan rastlantısal örnekleme yöntemiyle alınan, evli, iletişim kurulabilen ve Türkçe konuşabilen 424 kadın oluşturmuştur.

Veriler, kadınların sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerini belirleyebilecek türden sorular içeren soru formu ve *Aile Planlaması Tulum Ölçeği* (APTÖ) ile toplanmıştır. APTÖ, Örsal ve Kubilay (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek likert tipi olup 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki her bir ifade l'den 5'e kadar puanlanmaktadır. "Tamamen

Katılıyorum yanıtı 1 puan ", "Katılıyorum 2 puan", "Kararsızım 3 puan", "Katılmıyorum 4 puan", "Tamamen Katılmıyorum yanıtı 5 puan " almaktadır. Ölçekte tersine kodlanması gereken ifade bulunmamaktadır. Ölçekten en az 34, en fazla 170 puan alınabilmektedir. Ölçek "*Toplumun Aile Planlamasına İlişkin Tutumu*", "*Aile Planlaması Yöntemlerine İlişkin Tutum*" ve "*Doğuma İlişkin Tutum*" olmak üzere 3 alt boyuta sahiptir. Ölçeğin alt boyutlarından "*Toplumun Aile Planlamasına İlişkin Tutumu*"nu oluşturan madde sayısı 15'dir ve bu alt boyuttan en az 15 en fazla 75 puan alınabilir. Ölçeğin alt boyutlarından "*Aile Planlaması Yöntemlerine İlişkin Tutumu*"nu oluşturan madde sayısı 1 l'dir. Bu alt boyuttan en az 11 en fazla 55 puan alınabilir. Ölçeğin "*Doğuma İlişkin Tutum*" alt boyutunun madde sayısı 8'dir ve bu alt boyuttan en az 8 en fazla 40 puan alınabilir (Örsal ve Kubilay 2007).

Çalışmanın yürütülmesi için ilgili kurumdan izin alınmıştır. Ayrıca kadınlara görüşme öncesi; gerekli açıklamalar yapılmış ve gönüllü olanlara bilgilendirilmiş onanı formu imzalatıldıktan sonra çalışmaya alınmıştır. Kadınlara istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları ve elde edilen verilerin başka bir yerde kullanılmayacağı belirtilmiştir.

Soru formunun anlaşılabilirliğini ve kullanılabilirliğini belirlemek için araştırma kapsamına dâhil edilmeyen bir hastanede örneklem özelliklerini taşıyan 30 kadın üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Gerekli düzenlemeler

yapılarak soru formuna son şekli verilmiştir. Veriler yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdelik, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Ölçeğin alfa korelasyonları ile saptanan iç tutarlık ve homojenlik katsayıları toplam APTÖ için 0.90 olarak bulunmuştur (Örsal ve Kubilay 2007). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlık güvenilirliği "*Toplumun Aile Planlamasına İlişkin Tutumu*", 0.88, "*Aile Planlaması Yöntemlerine İlişkin Tutum*" 0.83, "*Doğuma İlişkin Tutum*" 0.74 ve toplam APTÖ katsayısı ise 0.91 olarak bulunmuştur.

Araştırma sonuçları çalışmaya katılan kadınlara genellenebilir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan kadınların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; kadınların %70.3'ünün 18-35 yaş grubunda olduğu, %49.1'inin ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır. Kadınların %80.7'sinin çalışmadığı, %93.9'unun sosyal güvencesinin olduğu, %39.6'sının 11 yıl ve daha fazla süredir evli oldukları, %79.2'sinin şehir merkezinde ikamet ettiği ve %78.3'ünün çekirdek aile olarak yaşadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların ortalama toplam gebelik sayısının 2 ± 0.97 , ortalama canlı doğum sayısının 2 ± 1.11 , ortalama düşük sayısının ise 3.23 ± 11.18 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özelliklere Göre APTÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sosyo-demografik Özellikler	Sayı	%	APTO Puan Ortalaması	Test ve p değeri
Yaş				t=3.66
18-35	298	70.3	116.25±17.93	df=422
36 ve üzeri	126	29.7	109.04±19.82	p< 0.001
Eğitim				F= 63.29
Okur-yazar değil	56	13.2	97.85±18.21	df=2
İlköğretim mezunu	208	49.1	110.54±18.07	
Lise ve üzeri	160	37.7	124.43±13.46	p< 0.001
Çalışma Durumu				t= 8.29
Çalışan	82	19.3	128.46±12.80	df=422
Çalışmayan	342	80.7	110.67±18.36	p< 0.001
Sosyal Güvence				t=5.06
Var	398	93.9	115.26±17.79	df=422
Yok	26	6.1	96.53±24.51	p< 0.05

Evlilik Yılı				
1-5 yıl	142	33.5	120.12±19.56	F= 11.879
6-10 yıl	114	26.9	119.19±15.25	df=2
11 yıl ve üzeri	168	39.6	108.96±19.10	p<0.001
Yaşanılan Yer				
Köy	34	8.0	101.64±19.85	F= 8.710
İlçe	54	12.7	113.48±24.07	df=2
İl	336	79.2	115.47±17.23	p< 0.001
Yaşanılan Aile Tipi				
Çekirdek aile	332	78.3	115.84±19.21	t=3.65
Geniş aile	92	21.7	107.86±15.71	df=422
				p< 0.001

Araştırmada kadınların yaş ortalaması 31.42±7.95 olarak belirlenmiş olup 18-35 yaş grubundaki kadınların APTÖ puan ortalamaları 116.25±17.93, 36 yaş ve üzerinde olanların 109.04±19.82 olarak bulunmuş ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.001). 36 yaş ve üzerinde olan kadınların APTÖ puan ortalaması 18-35 yaş grubuna göre daha düşük bulunmuştur. Bu durum AP'ye karşı tutumun diğer yaş grubuna göre daha olumsuz olduğunu göstermektedir. Bölgemizde ileri yaş gebeliklerinin oldukça fazla görülmesi bu bulguyu desteklemektedir (http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/data/TNSA-2008_On_Rapor-tr.pdf2009).

Araştırma kapsamına alınan kadınların çoğunluğunun ilköğretim mezunu olduğu, eğitim düzeyi yükseldikçe APTÖ puan ortalamalarının yükseldiği ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.001). Bu durum araştırmaya katılan kadınların eğitim düzeyi arttıkça aile planlamasına karşı tutumlarının da olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Araştırma bulguları 2008 TNSA bulgularıyla benzerlik göstermektedir. TNSA 2008 bulgularında kadınların eğitim düzeyi ile gebeliği önleyici yöntem kullanımları arasında doğrusal bir ilişki görülmektedir. Yöntem kullanımı, eğitimi olmayan ya da ilkokulu bitirmemiş kadınlar arasında %61 düzeyinde kalırken, lise mezunu veya daha yüksek eğitimi olan kadınlar arasında %77'ye ulaşmaktadır. TNSA-2008 sonuçları, eğitim düzeyinin sadece genel yöntem kullanımı üzerinde değil, modern yöntem kullanımı üzerinde de etkili olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyinin artması ile birlikte genel yöntem kullanım oranının artmasının yanı sıra, eğitim düzeyinin kadınları daha çok modern yöntem kullanmaya yönelttiği

de görülmektedir. Herhangi bir yöntem kullanan eğitimsiz kadınların %58'i modern bir yöntem kullanırken, bu oran en az lise mezunu olan kadınlar arasında %72'ye yükselmektedir (http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/data/TNSA-2008_On_Rapor-tr.pdf 2009). Araştırma bulgularına benzer şekilde Altıparmak ve Adıgüzel'in (2006) çalışmasında ve Şimşek ve arkadaşlarının (2003) çalışmasında da eğitim düzeyi yükseldikçe herhangi bir AP yöntemi kullanma oranının arttığı, Giray ve Keskinoglu'nun (2006) çalışmasında da eğitim düzeyi arttıkça etkili yöntem kullanma oranının arttığı belirlenmiştir.

Araştırmada çalışan kadınların APTÖ puan ortalamasının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Draper (2006), çalışan kadınların ev ve iş hayatını dengelemek için AP yöntemlerine daha fazla önem verdiklerini söylemektedir. Bu sonuç çok çocuğa sahip olmanın çalışan kadınlara yük getireceğini, çocuklara yeterince vakit ayıramayacaklarını düşüncelerinden kaynaklanabilir.

Araştırmada sosyal güvencesi olan kadınların APTÖ puan ortalamasının sosyal güvencesi olmayanlara göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.05). Bu durum ülkemizde sosyal güvencenin hizmete ulaşabilirliği kolaylaştırdığını göstermektedir. Kadınların evlilik yılına göre APTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılmasına bakıldığında; evlilik yılı fazla olanların puan ortalamasının daha düşük olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.001). TNSA-2008 verilerine göre Türkiye'de en yüksek doğurganlık hızı Doğu Anadolu Bölgesindedir. Bu bulgu, bu bölgede doğurganlık hızının yüksek olması ve ileri yaş gebeliklerinin fazla olmasıyla paralel bir bulgudur ve bölgenin

özelliğini yansıtmaktadır (http://www.hips.-hacettepe.edu.tr/tnsa2008/data/TNSA-2008_On_Rapor-tr.pdf2009).

Yaşanılan yere göre APTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; küçük yerleşim yerinden büyük yerleşim yerine doğru puan artışının olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.001$). Bu farkın şehir merkezinde AP hizmeti sunan merkez sayısının fazla ve hizmete ulaşmanın daha kolay olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yaşanılan aile tipine göre APTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; çekirdek ailede yaşayanların puanları geniş ailede yaşayanlara oranla daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). Bunun sebebi, geniş ailede yaşayan kadınlara aile büyüklerinin (ör: kayınvalide) AP'ye karşı olumsuz tutumlarını yansıtmaları, diğer taraftan çekirdek ailede yaşayan kadınların AP yöntemini kullanma ve seçiminde daha özgür hareket edebilmeleri olabilir.

Tablo 2. Obstetrik Özelliklere Göre APTÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Obstetrik özellikler	Sayı	%	APTO Puan Ortalaması	Test ve p değeri
Gebelik Sayısı				
Hiç gebeliği olmayan	32	7.5	121.87±11.20	F= 6.33
1-2	172	40.6	114.70±119.04	df=2
3-4	120	28.3	116.36±18.87	p<0.001
5 ve üzeri	100	23.6	107.90±18.64	
Doğum Sayısı				
Hiç doğum yapmayan	72	17.0	114.86±15.87	F= 8.77
1-2	202	47.6	118.25±18.36	df=2
3-4	114	26.9	108.08±19.95	p<0.001
5 ve üzeri	36	8.5	108.44±16.65	
Yaşayan Çocuk				
Yaşayan çocuğu olmayan	78	18.4	116.17±16.02	F= 11.23
1-2	106	25.0	117.92±118.51	df=2
3-4	100	23.6	110.54±18.35	p< 0.001
5 ve üzeri	140	33.0	106.91±18.78	
Abortus Sayısı				
Abortusu olmayan	286	67.5	119.07±18.37	F= 2.49
1	70	16.5	116.45±18.10	df=2
2	46	10.8	113.47±19.36	p< 0.001
3	22	5.2	108.90±22.81	

Araştırma kapsamına alınan kadınların gebelik, doğum, yaşayan çocuk ve abortus sayısı arttıkça, genel olarak APTÖ puan ortalamalarının düştüğü ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir. Özdemir'in (1997) çalışmasında da gebelik sayısı, doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arttıkça modern yöntem kullanma oranının düştüğü belirlenmiştir. Altıparmak ve Adıgüzel'in (2006) çalışmasında ise araştırma bulgularına ters bulgular görülmüştür. Altıparmak ve Adıgüzel'in (2006) çalışmasında gebelik, doğum, yaşayan çocuk sayısı arttıkça yöntem kullanma ve özellikle de modern yöntem

kullanma oranı artmaktadır. Bulguların birbirine benzememe sebebi Olarak Altıparmak ve Adıgüzel'in (2006) çalışmasının Türkiye'nin batısında yapılmış olması düşünülmektedir. TNSA 2008 sonuçları da bu tersliği desteklemektedir. Doğum oranı ve AP yöntemi kullanmama oranı Doğu Anadolu'da diğer bölgelere göre en yüksek orandadır. Araştırmada 3 abortusu olan kadınların APTÖ puan ortalamasının 108.90±22.81 puan ile en düşük olduğu belirlenmiştir. Özdemir'in (1997) çalışmasında da abortus sayısı arttıkça modern yöntem kullanma oranının düştüğü bulunmuştur.

Tablo 3. Kullanılan AP Yöntemine Göre APTÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

AP Yöntemi İle İlgili Özellikler	Sayı	%	APTO Puan Ortalaması	Test ve p değeri
AP Yöntemi Kullanma Durumu (n=424)				t=3.15
Kullanan	244	57.5	116.55±20.00	df=422
Kullanmayan	180	42.5	110.80±16.47	p< 0.001
Kullanılan Yöntem(n=244)				t= 2.03
Modern	224	91.8	125.50±13.62	df=242
Geleneksel	20	8.2	116.11±20.19	p< 0.05
Kullanılan Yöntemin Süresi (n=244)				
1 yıl	64	26.2	110.34±24.17	F=5.22
2 yıl	46	18.9	112.82±20.47	df=2
3 yıl ve üzeri	134	54.9	118.05±17.23	p< 0.001
Kullanılan Yöntemi Kimin Önerdiği (n=244)				
Kendi kararı	94	39.3	121.04±16.99	F=6.81
Sağlık çalışanları	122	50.0	114.16±22.01	df=2
Arkadaş, eş-dost, akraba	26	10.7	114.30±17.77	p< 0.001

Çalışmada herhangi bir AP yöntemi kullanan ve modern yöntem kullanan kadınların APTÖ puan ortalamaları yöntem kullanmayan ve geleneksel yöntem kullananlara göre yüksek bulunmuş ve arada istatistiksel olarak anlamlı farkın olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, AP'ye karşı olumlu tutumun AP yöntemlerinin ve modern yöntem kullanımının arttıracağı düşüncesini desteklemektedir.

Yöntemi kullanma süresine göre APTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; yöntemi kullanma süresi arttıkça APTÖ puan ortalamaları

da artmaktadır. Bu sonuç, kadınların yonteme ve yöntemi kullanmaya alıştıkça o yonteme karşı tutumunun olumlu yönde geliştiğini düşündürmektedir.

Kullanılan yonteme kendisi karar veren kadınların APTÖ puan ortalaması 121.04±16.99 olarak bulunmuş ve aradaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Kullanılan yonteme kendisi karar veren kadınların APTÖ puan ortalamasının daha yüksek olmasının sebebi, bireylerin iyi olduğunu düşündükleri şeyleri kullanmak istemeleri ve kendi kararlarının arkasında durmaları olabilir.

Tablo 4. Kadınların APTÖ'nin Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Alınabilecek Toplam Alt ve Üst Değerler	İşaretlenen Toplam Alt ve Üst Değerler	X±SD
Toplumun AP'ye ilişkin tutumu	15-75	22-73	51.88±0.52
AP yöntemlerine ilişkin tutum	11-55	14-51	36.72±0.29
Doğuma ilişkin tutum	8-40	11-40	28.73±0.26
TOPLAM	34-170	55-152	114.11±0.91

Kadınların APTÖ'nin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde (Tablo 4); "Toplumun Aile Planlamasına İlişkin Tutumu" alt boyutundan 51.88±0.52, "Aile Planlaması Yöntemlerine İlişkin Tutumu" alt boyutundan 36.72±0.29 ve "Doğumalı İlişkin Tutumu" alt boyutundan 28.73±0.26 puan aldıkları bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Araştırma kapsamına alınan kadınların yaş ortalamasının 31.42±7.95 ve %49.1'inin ilköğretim mezunu olduğu,

Kadınların yaş, eğitim düzeyi, çalışma ve sosyal güvence durumu, evlilik yılı, yaşadıkları yer ve aile tipine göre APTÖ puan ortalamaları arasındaki farkın p<0.001 düzeyinde anlamlı

olduğu, sosyal güvence için bu farkın $p < 0.05$ düzeyinde olduğu,

Kadınların gebelik, doğum, yaşayan çocuk ve abortus sayısı attıkça APTÖ puan ortalamalarının genel olarak düştüğü ve aradaki farkın anlamlı olduğu ($p < 0.001$),

AP yöntemi kullananların; kullanmayanlara ve modern yöntem kullananların geleneksel yöntem kullananlara göre APTÖ puan ortalamalarının yüksek olduğu, yöntemin kullanma süresi arttıkça APTÖ puan ortalamalarının arttığı, ilgili yöntemi kullanmaya kendisi karar verenlerin APTÖ puan ortalamasının, diğer gruplara göre yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$).

KAYNAKLAR:

-http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/kuresel_demografik.pdf (erişim: 17.01.2009)
-<http://www.aile.gov.tr/aileist.html> (erişim: 26.03.2009)
-http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/data/TNSA-2008_On_Rapor-tr.pdf (erişim: 23.01.2009)
-http://www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/deliktas2.pdf (erişim: 13.04.2009)
- Aile Planlamasında Temel Bilgiler. İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı Yayınları, Damla Matbaacılık. İstanbul 2002.
- Altıparmak S, Adıgüzel Z** (2006). Manisa'da yaşayan 15-49 yaş grubu evli kadınlarda aile planlaması yöntemleri ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları; kırsal alan örneği. Türkiye Klinikleri Jinekoloji ve Obstetri Dergisi 20(3): 142-149.
- Aydın N, Aytakin H** (2006). Nilüfer halk sağlığı eğitim ve araştırma bölgesinde yaşayan 15-49 yaş evli kadınların aile planlaması yöntemlerini kullanma durumları ve bunları etkileyen etmenler. Sağlık ve Toplum 16(1): 70-76.
- Draper L** (2006). Working women and contraception: History, Health, and Choices. Official Journal of The American Association of Occupational Health Nurses 54(7): 317-324.
- Erol N, Ergin I, Döner B ve ark.** (2003). İzmir Konak doğumevinde istemli düşük için başvuran kadınların doğurganlık öyküleri ve aile planlaması davranışları. Ege Tıp Dergisi 42(3): 155-160.
- Giray H, Keskinoglu P** (2006). Işıkkent sağlık ocağına başvuran 15-49 yaş evli kadınların etkili aile planlaması yöntemi kullanımı ve etkileyen etmenler. Sted 15(2): 23-26.
- Göz F, Babadağlı B, Altınsoy N ve ark.** (2005). Evlilik öncesi dönemdeki genç kızların aile planlaması ile ilgili bilgi ve düşünceleri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 8(3): 47-55.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- İleri yaş gebelikler ile çok sayıda gebelik, doğum ve abortusun anne ve bebek sağlığı için sakıncaları önlenmesinde AP'nin önemi hakkında eğitim yapılması,
- Sağlık çalışanlarının hizmet verdikleri her alanda AP'ye ilişkin danışmanlık yapmaları ve varsa AP'ye ilişkin yanlış inanışların düzeltilmesi için çaba sarf edilmesi,
- Araştırma bölgesindeki sağlık çalışanlarının hizmet verdiği grubun AP'ye yönelik tutumlarını belirlemede bu ölçeği hizmetin sunulduğu değişik alanlarda kullanması, önerilebilir.

Kişioğlu AN, Öztürk M, Uşkun E ve ark. (2003). Isparta ili Sadık Yağcı ana-çocuk sağlığı aile planlaması merkezi'nin aile planlaması polikliniğine 2000 yılında başvuran hastaların değerlendirilmesi. Sağlık ve Toplum 13(1): 68-74.

Örsal Ö, Kubilay G (2007). Aile Planlaması Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. İstanbul Üniversitesi Florence Nihhtingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 15(60): 155-164.

Özdemir İ, Yıldırım U, Demirci E ve ark. (2002). Düzce'de yaşayan 15-49 yaş grubu evli kadınların kontraseptif yöntemi kullanma ve kullanmama nedenleri. Düzce Tıp Fakültesi Dergisi 4(3): 19-22.

Özdemir İH (1997). Silivri Ortaköy belediyesinde 15-49 yaş evli kadınların aile planlaması ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul üniversitesi sağlık bilimleri enstitüsü, İstanbul.

Şahin HG, Şahin HA, Zeteroğlu Ş ve ark. (2002). Van ili yöresinde aile planlaması yöntemleri kullanmama nedenleri. Türkiye Klinikleri Jinekoloji ve Obstetri Dergisi 12(3):265-268.

Şen TA, Erbek N (2002). Afyon ilindeki evli kadınların aile planlaması hakkında bilgi düzeyleri. Sağlık ve Toplum 12(4): 73-78.

Şimşek Z, Kurçer MA, Ersin A ve ark. (2003). Şanlıurfa Tıfındır sağlık ocağı bölgesindeki 15-49 yaş arası evli kadınların aile planlaması yöntemleri hakkında bilgileri ve yöntem kullanımını etkileyen faktörler. Sağlık ve Toplum 13(1): 75-80.

Türkistanlı EÇ, Mermer G, Yıldız F (2003). Evka-4 sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş evli kadınların kontraseptif kullanımı ve bu durumu etkileyen faktörler. Sağlık ve Toplum 13(1): 81-86.

Unsal A, Öner SD, Nuhoglu S ve ark. (1999). Eskişehir'de 15-49 yaş grubu evli kadınların aile planlaması ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları. Klinik Bilimler & Doktor 5(1):36-41.

